11. 11. 2015

ID: 99572

Oddlužení

Popře-li nevykonatelnou pohledávku jak insolvenční správce, tak dlužník v oddlužení, musí být žaloba o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky včas podána (v rozsahu dotčeném popěrným úkonem toho kterého z nich) proti oběma popírajícím (proti insolvenčnímu správci i proti dlužníku). Nepodá-li věřitel nevykonatelné pohledávky popřené insolvenčním správcem i dlužníkem v oddlužení včas žalobu o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky vůči některému z popírajících (vůči insolvenčnímu správci nebo vůči dlužníku), pak v rozsahu popření pohledávky tím z popírajících, vůči kterému věřitel žalobu nepodal, nastávají účinky uvedené v § 198 odst. 1 větě třetí insolvenčního zákona. Včasnou žalobu podanou přihlášeným věřitelem ve stejném rozsahu vůči druhému popírajícímu, insolvenční soud zamítne.

Je-li pohledávka, kterou věřitel přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka jako vykonatelnou, při přezkumném jednání přezkoumána jako nevykonatelná a popře-li tuto pohledávku při přezkumném jednání insolvenční správce i dlužník v oddlužení, je incidenční spor (v jehož rámci lze s důsledky plynoucími z ustanovení § 198 odst. 3 insolvenčního zákona prověřit, zda popřená pohledávka je pohledávkou vykonatelnou) řádně zahájen, podá-li přihlášený věřitel včasnou žalobu o určení pravosti, výše nebo pořadí své pohledávky způsobem předepsaným pro nevykonatelnou pohledávku, včetně toho, že splní povinnost podat žalobu proti oběma popírajícím (proti insolvenčnímu správci i proti dlužníku v oddlužení). Jestliže se prosadily účinky popření pohledávky dlužníkem v oddlužení proto, že věřitel popřené pohledávky nepodal vůči dlužníku včas žalobu o požadované určení, pak platí, že pro výsledek řízení o včasné žalobě podané věřitelem popřené pohledávky proti dalšímu popírajícímu (insolvenčnímu správci, který pohledávku popřel ve stejném rozsahu jako dlužník) již nemá řešení otázky, zda jde o pohledávku vykonatelnou, žádný význam.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 ICdo 24/2013, ze dne 23.7.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Bc. J. B., LL. A., zastoupené JUDr. L.L., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému Administrace insolvencí CITY TOWER, v. o. s., se sídlem v P., jako insolvenčnímu správci dlužníka Z. P., o určení výše pohledávky, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 59 ICm 2500/2011, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníka Z. P., vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. MSPH 59 INS 8688/2011, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. února 2013, č. j. 59 ICm 2500/2011, 101 VSPH 347/2012-93 (MSPH 59 INS 8688/2011), tak, že dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. února 2013, č. j. 59 ICm 2500/2011, 101 VSPH 347/2012-93 (MSPH 59 INS 8688/2011), se odmítá v rozsahu, v němž směřuje proti té části prvního výroku, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby ohledně požadavku o určení existence pohledávky co do částky 251.040 Kč, jakož i v rozsahu, v němž se týká výroků o nákladech řízení. Ve zbývající části se dovolání zamítá.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 28. srpna 2012, č. j. 59 ICm 2500/2011-52, zamítl Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) žalobu (podanou 16. září 2011), kterou se žalobkyně (Bc. J. B., LL. A.) domáhala vůči žalovanému (CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ a spol., veřejná obchodní společnost, jako insolvenčnímu správci dlužníka Z. P.) určení, že má vůči dlužníku vykonatelnou nezajištěnou pohledávku ve výši 577.028 Kč (bod I. výroku) a uložil žalobkyni zaplatit žalovanému do 3 dnů od právní moci rozsudku

na náhradě nákladů řízení částku 13.440 Kč (bod II. výroku).

K odvolání žalobkyně Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok) a uložil žalobkyni zaplatit žalovanému do 3 dnů od právní moci rozsudku na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 12.826 Kč (druhý výrok).

Odvolací soud se „bez výhrad“ ztotožnil s názorem insolvenčního soudu, že žalobě nelze vyhovět, jelikož žalovaný (insolvenční správce) sám není ve sporu pasivně věcně legitimován v situaci, kdy spornou pohledávku (lhostejno, zda vykonatelnou) popřel i dlužník. Platí (totiž), že byla-li pohledávka (sice) přihlášena jako vykonatelná, ale insolvenční správce ji na přezkumném jednání přezkoumal jako nevykonatelnou, pak je správný postup insolvenčního správce, který k podání žaloby vyzval věřitele popřené pohledávky. I v režimu insolvenčního zákona potud platí obdobně právní závěry přijaté k této otázce Nejvyšším soudem v rozsudku sp. zn. „29 Cdo 327/2004“ [správně jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2005, sp. zn. 29 Odo 327/2004, uveřejněný pod číslem 45/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 45/2006“), který je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

Odvolací soud přitakal insolvenčnímu soudu i v závěru, že insolvenční správce a dlužník mají při shodném popření pohledávky v režimu oddlužení (schváleného ve formě plnění splátkového kalendáře) postavení nerozlučných společníků. To pak znamená, že věřitel může uspět s incidenční žalobou jen tehdy, podá-li ji vůči oběma popírajícím. V dané věci popřel pohledávku žalobkyně (co do 325.988 Kč) jak insolvenční správce, tak dlužník, takže žaloba měla směřovat proti oběma. Žalobkyně sice žalobu takto původně podala (v zákonem stanovené lhůtě), ale posléze ji podáním z 11. května 2012 (č. l. 39-40) vzala zpět vůči dlužníku. Usnesení ze dne 21. května 2012, jímž insolvenční soud zastavil řízení (pro zpětvzetí žaloby) vůči dlužníku, již nabylo právní moci. Závěr, že tam, kde pohledávku popře (při oddlužení) i dlužník, musí žaloba směřovat i vůči němu, plyne výslovně z § 410 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

V části, ve které pohledávku nepopřel ani insolvenční správce ani dlužník, nelze žalobě vyhovět proto, že potud byla pohledávka při přezkumném jednání (již) zjištěna.

Následně odvolací soud uzavřel, že všechny ostatní úvahy a závěry insolvenčního soudu jsou (ze shora uvedených důvodů) pro posouzení oprávněnosti žaloby nerozhodné; proto odvolací soud považuje za nadbytečné vyjadřovat se k nim.

Proti rozsudku odvolacího soudu (a to výslovně proti oběma jeho výrokům) podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu reprezentované zejména „rozhodnutím“ Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2011, „č. j. 29 NSČR 29/2009-A-108“ [přesněji jde o usnesení sen. zn. 29 NSČR 29/2009, uveřejněné pod číslem 108/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 108/2011“)], jakož i na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (tou má být otázka, zda rozhodčí nález je pro účely přezkumu pohledávky v insolvenčním řízení veřejnou listinou).

Odvolacímu soudu vytýká dovolatelka nesprávné právní posouzení (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

V mezích ohlášeného dovolacího důvodu dovolatelka především namítá, že odvolací soud se

nesprávně přidržel závěru insolvenčního soudu o možnosti (pravomoci) insolvenčního správce popřít přihlášenou vykonatelnou pohledávku jako nevykonatelnou. K tomu obsáhle cituje pasáže z R 108/2011, dovozujíc (za použití argumentu a maiore ad minus), že zapovídá-li Nejvyšší soud (v citovaném rozhodnutí) posouzení pohledávky přiznané pravomocným rozhodčím nálezem jako nevykonatelné dokonce i v případě, že byla podána žaloba na zrušení rozhodčího nálezu (a soud povolil odklad jeho vykonatelnosti), musí tato zápověď „platit dvojnásob“ v posuzované věci.

Označení přihlášené pohledávky za nevykonatelnou tak bylo excesem z pravomoci insolvenčního správce (pokračuje dovolatelka), kterému musí zamezit insolvenční soud v rámci své dohlédací činnosti. Insolvenčnímu správci i insolvenčnímu soudu byl předložen řádný exekuční titul, který dosud nebyl zpochybněn. Právní řád nedává insolvenčnímu správci právo přezkoumávat tento exekuční titul (respektive mu nedává právo označit exekuční titul bez dalšího za „neexistující“). Podle výše učiněných závěrů je insolvenční správce „vázán předložením vykonatelného rozhodčího nálezu“, takže měl postupovat podle ustanovení § 199 insolvenčního zákona, nikoli podle ustanovení § 198 insolvenčního zákona. Popíral totiž jednoznačně vykonatelnou pohledávku. Opačný názor by činil ustanovení § 199 insolvenčního zákona obsoletním, protože by jej nebylo nutno nikdy aplikovat; insolvenčnímu správci by postačilo označit zjevně vykonatelnou pohledávku (jako v tomto případě) za nevykonatelnou, čímž by povinnost podat určovací žalobu stíhala věřitele.

Odkaz odvolacího soudu na R 45/2006 pokládá dovolatelka v insolvenčních souvislostech za nepřiléhavý a za nezpůsobilý jako podklad pro závěr, že prvotní posouzení, zda pohledávku zařadí na přezkumné jednání jako nevykonatelnou, náleží insolvenčnímu správci. Dovolatelka též míní, že závěry obsažené v R 45/2006 nelze aplikovat na její věc i proto, že odporují závěrům obsaženým v R 108/2011.

Kdyby soud (správně) vyžadoval (po insolvenčním správci) aplikaci § 199 insolvenčního zákona, byly by bezpředmětné úvahy na téma nedostatku pasivní věcné legitimace, uzavírá dovolatelka.

Nesprávný je podle dovolatelky též názor, že rozhodčí nález není veřejnou listinou (odvolací soud přes řádná odvolací tvrzení nevyvrátil tento závěr insolvenčního soudu).

A konečně nepokládá dovolatelka za správný ani závěr odvolacího soudu o nedostatku pasivní věcné legitimace daném neúčastí „úpadce“ (správně dlužníka) na straně žalované. Podle dovolatelky (sice) nelze polemizovat s dikcí § 410 odst. 2 insolvenčního zákona, je ale nutné trvat na závěru o vykonatelnosti přihlášené pohledávky, což má významný vliv na procesní legitimaci. Komentářová literatura k ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona [Kotoučová, J. a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010 (dále jen „Kotoučová“), str. 1023-1024] totiž vysvětluje, že:

„Pokud nastane situace, kdy dlužníkem na přezkumném jednání učiněné popření pohledávky má shodné účinky, jako by pohledávku popřel sám správce, nutno ve vztahu k této pohledávce aplikovat shodný postup. To znamená, že jde-li o nevykonatelnou pohledávku, musí být ve lhůtě podána žaloba na určení popřené pohledávky. Žalobu musí podat věřitel popřené pohledávky, jinak se k pohledávce nepřihlíží. I přesto, že pohledávku popřel dlužník, žaloba se podává proti insolvenčnímu správci. Je-li popřením dlužníka v oddlužení dotčena pohledávka vykonatelná, musí být ve lhůtě podána žaloba na určení této pohledávky. Žalobu bude podávat insolvenční správce proti věřiteli popřené pohledávky.“

Odtud plynou (dle dovolatelky) dva závěry:

1/ Potvrzuje se prvotní vada tohoto řízení (při popření vykonatelné pohledávky je subjektem povinným k podání určovací žaloby insolvenční správce).
2/ Třebaže žalobu z opatrnosti podala dovolatelka (věřitelka vykonatelné pohledávky), komentářová

literatura ji utvrzuje v tom, že žaloba se podává pouze proti insolvenčnímu správci, i když pohledávku popřel i dlužník v oddlužení.

Tvrzené nerozlučné společenství ze zákona neplynulo, dovolatelka tudíž má za to, že postupovala v souladu s insolvenčním zákonem, jestliže omezila žalobu tak, že působí jen vůči žalovanému insolvenčnímu správci.

Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, maje napadené rozhodnutí za správné. Míní, že v rozhodných otázkách rozhodl odvolací soud v souladu s ustálenou judikaturou. Co do práva insolvenčního správce posoudit, zda přihlášený nárok je vykonatelný, odkazuje žalovaný na závěry obsažené v usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. listopadu 2012, č. j. KSOS 13 INS 8184/2012, 2 VSOL 843/2012-P2-10, a co do otázky pasivní věcné legitimace na závěry obsažené v „usnesení“ Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2012, „sp. zn. 29 ICdo 1/2011“ (správně jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2012, sen. zn. 29 ICdo 1/2011, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2013, pod číslem 99).

Podáním datovaným 20. ledna 2014 doplnila dovolatelka dovolání k otázce, zda insolvenční správce může zařadit na přezkumné jednání (a tam přezkoumat jako nevykonatelnou) pohledávku přihlášenou jako vykonatelnou, poukazem na aktuální judikaturu Nejvyššího soudu k přezkoumání pohledávky přiznané rozhodčím nálezem, konkrétně na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. července 2013, „sp. zn.“ (správně sen. zn.) 29 ICdo 7/2013 [jde o usnesení uveřejněné pod číslem 106/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 106/2013“)], a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011 (uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2014, pod číslem 110), s tím, že závěry obsažené v těchto rozhodnutích (z nichž plyne, že její pohledávka podléhala režimu ustanovení § 199 insolvenčního zákona) se radikálně liší od názorů obou soudů v této věci.

V průběhu dovolacího řízení (usnesením ze dne 16. července 2013, č. j. MSPH 59 INS 8688/2011-B-50) odvolal insolvenční soud z funkce (na vlastní žádost) dosavadního insolvenčního správce a novým insolvenčním správcem ustanovil Administraci insolvencí CITY TOWER, v. o. s. S touto obchodní společností proto Nejvyšší soud v dovolacím řízení dále jednal jako se žalovaným.

S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod číslem 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

Dovolání nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř.

I. K výrokům o nákladech řízení.

Dovolatelka výslovně směřuje dovolání proti oběma výrokům napadeného rozhodnutí, tedy i proti té části prvního výroku, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku o nákladech řízení a proti druhému výroku o nákladech odvolacího řízení.

Nejvyšší soud předesílá, že podle ustanovení § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné též proti akcesorickým výrokům rozhodnutí odvolacího soudu, jímž se odvolací řízení končí, včetně výroků o nákladech řízení; k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2013, sp. zn. 29 Cdo 1172/2013, uveřejněné pod číslem 80/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

V posuzované věci k těmto akcesorickým výrokům patří též oba (výše specifikované) výroky o nákladech řízení. I pro tyto akcesorické výroky ovšem platí omezení přípustnosti dovolání dle ustanovení § 238 odst. 1 písm. d/ o. s. ř. Toto ustanovení určuje, že dovolání podle § 237 není přípustné také proti rozsudkům a usnesením, v nichž dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50.000 Kč, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv, o pracovněprávní vztahy nebo o věci uvedené v § 120 odst. 2; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží (v intencích R 80/2013 přitom též platí, že výjimky z daného limitu se u výroků o nákladech řízení neuplatní).

Dovolání ve vztahu k výrokům o nákladech řízení neobsahuje žádnou způsobilou argumentaci (nezpochybňuje právní posouzení věci odvolacím soudem ve vztahu k těmto výrokům).

Výroky o nákladech řízení pak bylo v souhrnu rozhodnuto o částce 26.266 Kč. Potud tedy dovolání směřuje proti těm výrokům rozsudku odvolacího soudu, jimiž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50.000 Kč (srov. i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2013, sen. zn. 29 ICdo 34/2013, uveřejněné pod číslem 5/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nejvyšší soud proto dovolání v tomto rozsahu odmítl jako objektivně nepřípustné podle § 243c odst. 1 o. s. ř.

II. K potvrzujícímu výroku o věci samé co do zamítnutí žaloby ohledně požadavku o určení pohledávky co do částky 251.040 Kč.

Dovolatelka napadá potvrzující výrok rozsudku odvolacího soudu ve věci samé dovoláním v plném rozsahu, tedy i v té části, jež se týkala zamítnutí žaloby ohledně požadavku o určení pohledávky co do částky 251.040 Kč. Potud ovšem odvolací soud založil potvrzující výrok na tom, že dovolatelčina pohledávka byla při přezkumném jednání popřena jen co do částky 325.988 Kč (co do částky 251.040 Kč je již zjištěna). Toto právní posouzení věci žádný z dovolacích argumentů nezpochybňuje (řešení žádné z právních otázek předkládaných dovolatelkou Nejvyššímu soudu nemá vliv na závěr, že žaloba o určení pohledávky je nedůvodná v části, ve které je pohledávka již zjištěna). Nejvyšší soud proto i potud dovolání odmítl, a to podle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř.

III. K potvrzujícímu výroku o věci samé co do zamítnutí žaloby ohledně požadavku o určení pohledávky co do částky 325.988 Kč.

Potud je dovolání přípustné (dle § 237 o. s. ř.), když dovoláním otevřené právní otázky v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly beze zbytku vyřešeny.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Pro právní posouzení věci jsou pak rozhodné především skutkové závěry, podle kterých:

1/ Usnesením ze dne 23. června 2011 zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka a povolil oddlužení.

2/ Dovolatelka přihlásila do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka nezajištěnou pohledávku ve výši 577.028 Kč z titulu ručení dlužníka za nároky vzešlé (včetně smluvních pokut) ze smlouvy o půjčce uzavřené mezi právním předchůdcem dovolatelky JUDr. L. L., Ph. D. (dále jen „L. L.“), jako věřitelem, a otcem dlužníka (Z. P. starším) jako dlužníkem. Dovolatelka pohledávku nabyla postoupením, na základě smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené s L. L. dne 17. května 2010. Pohledávka byla přihlášena jako vykonatelná podle rozhodčího nálezu ze dne 31. března 2010, č. j. Rsp 2/2010-05, vydaného rozhodcem Veronikou Gatev.
3/ Při přezkumném jednání, jež se konalo 6. září 2011, popřel insolvenční správce pohledávku (s níž nakládal jako s nevykonatelnou) co do výše (co do částky 325.988 Kč), maje rozhodčí doložku za neplatnou a smluvní pokuty za rozporné s dobrými mravy. Ve stejném rozsahu popřel pohledávku i dlužník.
4/ Usnesením ze dne 7. září 2011 schválil insolvenční soud oddlužení dlužníka plněním splátkového kalendáře.
5/ Podáním datovaným 9. září 2011, doručeným zástupci dovolatelky 12. září 2011, vyrozuměl insolvenční správce dovolatelku, že její „nevykonatelnou“ pohledávku popřel při přezkumném jednání co do výše (co do částky 325.988 Kč) insolvenční správce a dlužník a poučil ji o nutnosti podat žalobu o určení pohledávky v předepsané lhůtě a o tom, že žaloba musí směřovat proti insolvenčnímu správci a (popřel-li pohledávku i dlužník) proti dlužníku a o následcích nečinnosti.
6/ Žaloba podaná dovolatelkou 16. září 2011 směřovala původně též proti (insolvenčnímu) dlužníku. Podáním z 11. května 2012 (č. l. 39-40) však dovolatelka („s ohledem na převažující výklad zákona a komentářovou literaturu, podle nichž dlužník není v incidenčním sporu pasivně legitimován“) vzala žalobu zpět vůči dlužníku. Usnesením ze dne 21. května 2012, č. j. 59 ICm 2500/2011-41 (které nabylo právní moci 13. června 2012), insolvenční soud zastavil řízení ve vztahu k dlužníku a rozhodl o nákladech řízení mezi ním a dovolatelkou.

Na takto ustaveném skutkovém základě Nejvyšší soud k jednotlivým (dovoláním otevřeným) právním otázkám uvádí následující:

a/ K pasivní věcné legitimaci.

Podle ustanovení § 16 odst. 1 insolvenčního zákona účastníky řízení v incidenčních sporech jsou žalobce a žalovaný, není-li dále stanoveno jinak.

Dle ustanovení § 198 insolvenčního zákona věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem, mohou uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání; tato lhůta však neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění podle § 197 odst. 2. Žalobu podávají vždy proti insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu, k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží; pohledávka popřená co do výše nebo pořadí je v takovém případě zjištěna ve výši nebo pořadí uvedeném při jejím popření (odstavec 1). V žalobě podle odstavce 1 může žalobce uplatnit jako důvod vzniku popřené pohledávky pouze skutečnosti, které jako důvod vzniku této pohledávky uplatnil nejpozději do skončení přezkumného jednání, a dále skutečnosti, o kterých se žalobce dozvěděl později proto, že mu kupující ze smlouvy o prodeji podniku nebo jeho části podle obchodního zákoníku neoznámil včas převzetí dlužníkova závazku (odstavec 2). Vyjde-li v průběhu řízení o žalobě podle odstavce 1 najevo, že popřená pohledávka je pohledávkou vykonatelnou, není to důvodem k zamítnutí žaloby, žalovaný je však v takovém případě povinen prokázat důvod popření podle § 199 (odstavec 3).

Ustanovení § 410 insolvenčního zákona pak určuje, že není-li dále stanoveno jinak, platí o přezkoumání přihlášených pohledávek za trvání účinnosti oddlužení obdobně § 190 až 202 (odstavec 1). Popření pohledávky nezajištěného věřitele dlužníkem má za trvání účinků schválení oddlužení tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem; pro toto popření platí obdobně

ustanovení o zjištění pohledávky týkající se insolvenčního správce. Jestliže dlužník popřel pohledávku při přezkumném jednání, které se konalo před schválením oddlužení, nastávají účinky tohoto popření dnem, kdy nastaly účinky oddlužení; tento den je rozhodný i pro počátek běhu lhůt k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky. Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena dlužníkem, podávají žalobu vždy vůči dlužníku (odstavec 2).

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka (20. května 2011) a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn.

Dikce ustanovení § 410 odst. 2 věty třetí insolvenčního zákona nevzbuzuje žádných pochyb o tom, že popře-li nevykonatelnou pohledávku dlužník v oddlužení, podává přihlášený věřitel popřené pohledávky žalobu (o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky) vždy vůči dlužníku. Stejně tak nevzbuzuje pochybnosti úprava obsažená v § 198 odst. 1 větě druhé insolvenčního zákona, která při popření nevykonatelné pohledávky insolvenčním správcem předepisuje přihlášenému věřiteli popřené pohledávky, aby podal žalobu (o určení pravosti výše nebo pořadí pohledávky) proti insolvenčnímu správci. Při popření pohledávky v oddlužení je tedy dlužník nadán vlastním popěrným právem, neodvozeným od práva insolvenčního správce. O nevykonatelné pohledávce popřené (stejně jako v této věci) jen co do výše (v této věci co do částky 325.988 Kč) pak v tomto režimu platí, že:

1/ Nepodá-li věřitel nevykonatelné pohledávky popřené co do výše dlužníkem v oddlužení (§ 410 odst. 2 věta první a druhá insolvenčního zákona) proti dlužníku (§ 410 odst. 2 poslední věta insolvenčního zákona) včas žalobu o určení výše pohledávky, je pohledávka v takovém případě zjištěna ve výši uvedené při jejím popření (§ 410 odst. 1 insolvenčního zákona, ve spojení s § 198 odst. 1 větou třetí částí věty za středníkem insolvenčního zákona).

2/ Nepodá-li věřitel nevykonatelné pohledávky popřené co do výše insolvenčním správcem (§ 198 odst. 1 věta první a druhá insolvenčního zákona) proti dlužníku (§ 410 odst. 2 poslední věta insolvenčního zákona) včas žalobu o určení výše pohledávky, je pohledávka v takovém případě zjištěna ve výši uvedené při jejím popření (§ 198 odst. 1 věta třetí část věty za středníkem insolvenčního zákona).

Účinek předjímaný (pro případ, že věřitel nevykonatelné pohledávky nepodá včas žalobu o její určení) ustanovením § 198 odst. 1 větou třetí insolvenčního zákona (že k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží a že pohledávka popřená co do výše nebo pořadí je v takovém případě zjištěna ve výši nebo pořadí uvedeném při jejím popření) se přitom prosadí (může prosadit) i tam, kde popěrné právo uplatní (jako v této věci) jak insolvenční správce, tak dlužník v oddlužení.

Jinak řečeno, popře-li nevykonatelnou pohledávku jak insolvenční správce, tak dlužník v oddlužení, musí být žaloba o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky včas podána (v rozsahu dotčeném popěrným úkonem toho kterého z nich) proti oběma popírajícím (proti insolvenčnímu správci i proti dlužníku). Nepodá-li věřitel nevykonatelné pohledávky popřené insolvenčním správcem i dlužníkem v oddlužení včas žalobu o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky vůči některému z popírajících (vůči insolvenčnímu správci nebo vůči dlužníku), pak v rozsahu popření pohledávky tím z popírajících, vůči kterému věřitel žalobu nepodal, nastávají účinky uvedené v § 198 odst. 1 větě třetí insolvenčního zákona. Včasnou žalobu podanou přihlášeným věřitelem ve stejném rozsahu vůči druhému popírajícímu, insolvenční soud zamítne.

Pro poměry dané věci, v níž insolvenční správce i dlužník shodně popřeli přihlášenou pohledávku co do výše v částce 325.988 Kč, odtud plyne, že:

1/ Právní mocí usnesení, jímž insolvenční soud zastavil (pro zpětvzetí žaloby) řízení o určení výše

pohledávky vůči dlužníku, se ohledně popěrného úkonu dlužníka prosadily účinky předjímané ustanovením § 198 odst. 1 věty třetí části věty za středníkem insolvenčního zákona (pohledávka je zjištěna ve výši 251.040 Kč).

2/ Včasná žaloba o určení výše pohledávky co do částky 325.988 Kč, podaná dovolatelkou proti insolvenčnímu správci, byla správně zamítnuta, jelikož potud se prosadily (v důsledku dovolatelčiny nečinnosti ve vztahu k popírajícímu dlužníku v oddlužení) účinky popření výše pohledávky dlužníkem.

Jakkoli odvolací soud v daných souvislostech nepřiléhavě hovořil o nerozlučném společenství insolvenčního správce a dlužníka (to odnikud neplyne), jeho závěr, že vzhledem k tomu, že žaloba není podána (byla vzata zpět) vůči dlužníku, nelze požadovanému určení vyhovět vůči (jen) insolvenčnímu správci, je ve výsledku správný.

Tvrdí-li dovolatelka (stejně, jako při odůvodnění zpětvzetí žaloby vůči dlužníku), že ve správnosti názoru, že (při popření pohledávky insolvenčním správcem i dlužníkem) stačí podat žalobu pouze proti insolvenčnímu správci, ji utvrzuje „komentářová literatura“, pak zjevně přehlíží, že jí označený zdroj (Kotoučová) byl komentářem k jinému znění insolvenčního zákona (jde o komentář z roku 2010), konkrétně k ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. března 2011 (před novelou insolvenčního zákona provedenou ohledně pro věc rozhodných pasáží insolvenčního zákona s účinností od 31. března 2011 zákonem č. 69/2011 Sb.), které neobsahovalo větu třetí (větu: „Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena dlužníkem, podávají žalobu vždy vůči dlužníku.“).

Jen pro úplnost budiž řečeno, že dovolatelčin názor, že při popření pohledávky insolvenčním správcem i dlužníkem stačí podat žalobu pouze proti insolvenčnímu správci, by neobstál ani při výkladu ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona, ve znění účinném do 30. března 2011. K této otázce se (totiž) Nejvyšší soud již vyjádřil v rozsudku sen. zn. 29 ICdo 1/2011 (zmíněném ve vyjádření žalovaného), v němž uzavřel, že popře-li za trvání účinků schválení oddlužení nebo při přezkumném jednání, které se konalo před (následným) schválením oddlužení, dlužník pohledávku nezajištěného věřitele, musí podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. března 2011 věřitel popřené pohledávky podat žalobu o určení její pravosti nejen proti insolvenčnímu správci, ale i proti popírajícímu dlužníku.

b/ K možnosti (pravomoci) insolvenčního správce popřít přihlášenou vykonatelnou pohledávku jako nevykonatelnou.

V řešení této otázky Nejvyšší soud (v průběhu dovolacího řízení v této věci) již ustálil rozhodovací praxi soudů usnesením ze dne 18. července 2013, sen. zn. 29 NSČR 25/2011, uveřejněným pod číslem 105/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 105/2013“). V něm uzavřel (vycházeje též z R 45/2006), že věřitel, jehož přihlášenou pohledávku popřel insolvenční správce nebo dlužník jako „nevykonatelnou“ a který zmeškal lhůtu k podání žaloby o určení pravosti nebo výše pohledávky určenou ve vyrozumění (výzvě) insolvenčního správce dle § 197 odst. 2 insolvenčního zákona, nemá v rámci opravných prostředků proti rozhodnutí o odmítnutí přihlášky, jež se opírá o ustanovení § 198 odst. 1 věty třetí insolvenčního zákona ve spojení s ustanovením § 185 insolvenčního zákona, k dispozici (jako účinnou) obranu založenou na tvrzení, že výzvu ignoroval proto, že má za to, že přihlášená pohledávka je pohledávkou „vykonatelnou“ (pro niž platí režim ustanovení § 199 insolvenčního zákona). Tamtéž Nejvyšší soud dodal, že pouze v rámci řádně zahájeného incidenčního sporu bylo možné prověřit výhradu, že pohledávka je vykonatelná. Z výše řečeného (rozuměj z řečeného v R 105/2013) totiž plyne, že přihlášenou pohledávku nelze pro účely jejího přezkoumání považovat za „vykonatelnou“ jen proto, že tak byla „přihlášena“, přičemž posouzení, že (ne)jde o „vykonatelnou“ pohledávku, s sebou logicky nese i možnost chybného

úsudku, jehož korekci (nápravu) lze provést předepsaným postupem v rámci incidenčního sporu.

Pro poměry této věci zbývá doplnit k závěrům obsaženým v R 105/2013, že je-li pohledávka, kterou věřitel přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka jako vykonatelnou, při přezkumném jednání přezkoumána jako nevykonatelná a popře-li tuto pohledávku při přezkumném jednání insolvenční správce i dlužník v oddlužení, je incidenční spor (v jehož rámci lze s důsledky plynoucími z ustanovení § 198 odst. 3 insolvenčního zákona prověřit, zda popřená pohledávka je pohledávkou vykonatelnou) řádně zahájen, podá-li přihlášený věřitel včasnou žalobu o určení pravosti, výše nebo pořadí své pohledávky způsobem předepsaným pro nevykonatelnou pohledávku, včetně toho, že splní povinnost podat žalobu proti oběma popírajícím (proti insolvenčnímu správci i proti dlužníku v oddlužení). Jestliže se prosadily účinky popření pohledávky dlužníkem v oddlužení proto, že věřitel popřené pohledávky nepodal vůči dlužníku včas žalobu o požadované určení, pak ve shodě se závěry obsaženými v R 105/2013 a s tím, co bylo řečeno výše k otázce pasivní věcné legitimace, platí, že pro výsledek řízení o včasné žalobě podané věřitelem popřené pohledávky proti dalšímu popírajícímu (insolvenčnímu správci, který pohledávku popřel ve stejném rozsahu jako dlužník) již nemá řešení otázky, zda jde o pohledávku vykonatelnou, žádný význam.

Z R 105/2013 plyne, že věřitel pohledávky, která byla přezkoumána při přezkumném jednání jako nevykonatelná (ačkoli byla přihlášena jako vykonatelná), tím, že vůči dlužníku v oddlužení, který pohledávku popřel co do výše, nepodal žalobu o požadované určení, zabránil (vůči dlužníku) možnosti prověřit výhradu, že pohledávka je vykonatelná. Účinky dlužníkova popření se tak plně prosadily (ve shodě s ustanovením § 198 odst. 1 větou třetí částí věty za středníkem insolvenčního zákona), čímž se (při stejném rozsahu popření pohledávky co do výše insolvenčním správcem) stal bezpředmětným spor o (tutéž) výši pohledávky vedený věřitelem popřené pohledávky proti insolvenčnímu správci. V rozsahu, v němž se prosadily účinky popření výše pohledávky dlužníkem při oddlužení (v této věci co do částky 325.988 Kč), totiž věřitel v insolvenčním řízení již nemá žádnou pohledávku, jejíž výši by mohl obhájit ve sporu vedeném proti popírajícímu insolvenčnímu správci (lhostejno, zda vykonatelnou).

c/ K rozhodčímu nálezu jako veřejné listině.

S přihlédnutím k závěrům, jež Nejvyšší soud výše přijal k prvním dvěma otázkám (ad a/ a b/), se již nezabýval odpovědí na tuto (třetí) otázku, neboť ta nemůže ovlivnit výsledek dovolacího řízení, není-li pro výsledek incidenčního sporu (již) podstatné (vzhledem k tomu, že dovolatelka nepodala řádně žalobu vůči popírajícímu dlužníku v oddlužení), zda dovolatelka má vykonatelnou pohledávku.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání ve zbývajícím rozsahu zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

Výrok o nákladech dovolacího řízení se opírá o ustanovení § 243c odst. 3, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., když dovolání žalobkyně bylo zamítnuto, čímž žalovanému vzniklo právo na náhradu účelně vynaložených nákladů dovolacího řízení.

Náklady žalovaného v dovolacím řízení sestávají z odměny advokáta za jeden úkon právní služby (vyjádření k dovolání ze dne 14. května 2013) určené podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném (s přihlédnutím k době započetí úkonu právní služby) do 31. prosince 2013.

Advokátu žalovaného přísluší za tento úkon právní služby mimosmluvní odměna dle § 11 odst. 1 písm. k/ advokátního tarifu. Incidenční spor o určení pořadí pohledávky je ve smyslu ustanovení § 9 odst. 4 písm. c/ advokátního tarifu sporem ve věci rozhodované v insolvenčním řízení (z ustanovení §

2 písm. d/ a § 160 insolvenčního zákona se podává, že spory vyvolané insolvenčním řízením se projednávají v rámci insolvenčního řízení), u kterého se považuje za tarifní hodnotu částka 50.000 Kč. Tomu odpovídá (dle § 7 bodu 5. advokátního tarifu) mimosmluvní odměna ve výši 3.100 Kč. Spolu s náhradou hotových výdajů dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu ve výši 300 Kč jde o částku 3.400 Kč. S připočtením náhrady za 21% daň z přidané hodnoty ve výši 714 Kč (§ 137 odst. 3 o. s. ř.) jde celkem o částku 4.114 Kč.

K důvodům, pro které byla odměna za zastupování určena podle advokátního tarifu, srov. např. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2013, sp. zn. 31 Cdo 3043/2010, uveřejněný pod číslem 73/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Zbývá dodat, že dovolatelka v doplnění dovolání přiléhavě upozornila na to, že zástupce původního žalovaného (prvního insolvenčního správce dlužníka), advokát JUDr. Oldřich Řeháček, Ph. D. (dále jen „O. Ř.“), se po ustanovení nového insolvenčního správce stal (na základě podání z 3. října 2013) pro předmětné insolvenční řízení jeho ohlášeným společníkem (insolvenční spis, B-65), takže nemůže být současně zástupcem téhož insolvenčního správce (žalovaného) v této věci na základě procesní plné moci. Proto Nejvyšší soud neoznačil O. Ř. jako zástupce žalovaného v záhlaví tohoto rozhodnutí. S dovolatelkou nicméně nelze souhlasit v tom, že jde o důvod, pro který by žalovanému neměla být přiznána náhrada nákladů dovolacího řízení za vyjádření k dovolání zpracované O. Ř. V době, kdy O. Ř. činil jménem původního žalovaného (původního insolvenčního správce) příslušný úkon právní služby (vyjádření k dovolání ze dne 14. května 2013), zde totiž nebyla žádná překážka, jež by bránila zastoupení.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti